

Väliskülastajad Eestis 2016. aastal

Väliskülastajad

Eestis 2016. aastal

VÄLISKÜLASTAJAD EESTIS 2016. AASTAL

Jaanika Ait, Maiki Ilves
Statistikaamet

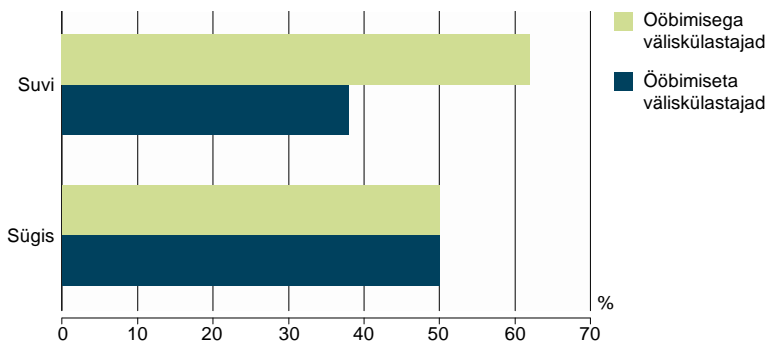
Eesti turismisektori arengule annavad peale Eesti enda elanike reisimise olulise panuse väliskülastajate visiidid. Väliskülastajateks liigituvad reisijad, kes külastavad riike, kus nad ise alaliselt ei ela. Artiklis on antud ülevaade 2016. aastal Eestis käinud väliskülastajatest. Väliskülastajate uuring on oluline alus turismivaldkonna arendamisel, sest sellest saab teadmise, milliste riikide külastajatele on Eesti atraktiivne, mis eesmärgil väliskülastajad reisivad, mida nad siin teevad ja millele raha kulutavad ning mis kanalitest Eesti kohta infot saadakse. Uuring toimus Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ja Statistikaameti koostöona 2016. aastal kolmandat korda, varem on andmeid kogutud ka 2015. ja 2014. aasta kohta. Turismi kohta on andmeid ka majutusstatistikas, kuid kuna seal uuritakse praegu vaid ettevõtetena registreeritud majutusasutusi, ei anna need andmed olukorrast täielikku ülevaadet, sest välja jäävad muid majutusteenuseid (nt tasuta majutus, külaliskorterid, tuttavate või sugulaste poolt ööbimine) kasutavad ja ühepäeva väliskülastajad.

Nii nagu 2015. aastalgi toimus 2016. aasta uuring kahel ajavahemikul: suvehooajal koguti andmeid juulis ja augustis (01.07.–11.08.2016) ning sügisel novembris ja detsembris (14.11.–11.12.2016). Kuna andmekogumine toimus sesoonselt, ei ole võimalik hinnata kogu aasta vältel tehtud külastusi. Suvel vastas küsitlusele 69% ja sügisel 31% vastanutest. 2014. aastal osales uuringus üle 9000, 2015. aastal ligi 11 000 ja 2016. aastal 9881 väliskülastajat.

Reisi kestus ja peamine eesmärk

2016. aasta suve- ja sügishooajal kokku oli ööbimisega väliskülastajaid rohkem kui ühepäevakülastajaid – vastavalt 58% ja 42%. Ööbimisega väliskülastajaid oli suvel rohkem kui sügisel (vt joonis 1). Ühepäevakülastajaid aga seevastu käis Eestis rohkem sügisel: suvel oli ühepäevakülastajaid veidi üle kolmandiku (38%) väliskülastajatest, sügisel aga olid pooled väliskülastajatest ühepäevakülastajad. Ööbimiseta väliskülastajad ehk ühepäevakülastajad veetsid Eestis keskmiselt 5–6 tundi.

Joonis 1. Ööbimisega ja ühepäeva väliskülastajad hooaja järgi, 2016

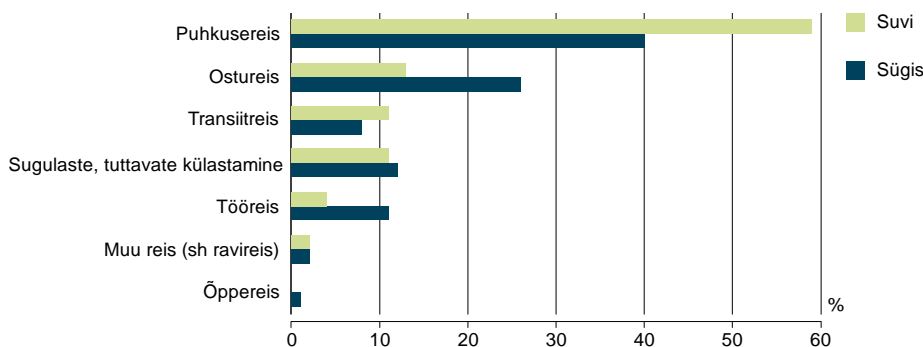

Reisimise põhjuseid on mitmesuguseid. Joonisel 2 on välja toodud 7 peamist reisitüüpi, sh muu reis (nt ravireis). 2016. aastal oli nii suvel kui ka sügisel väliskülastajate populaarseim Eestisse reisimise eesmärk puhkus (nagu ka 2015. aastal). Suvel oli see eesmärgiks seatud 59%-l ja sügisel 40%-l väliskülastajatest. 72%-l juhtudest olid puhkuseriisid ööbimisega; ööbimisi oli omakorda veidi enam suvel kui sügisel.

Populaarsuselt teisel kohal olid ostureisid, mille sihtrühm külastas Eestit rohkem sügisel (26%) kui suvel (13%). Samuti oli sügisel Eestis enam tööreisil olijaid (vahe suvega 7 protsendipunkti) – suvel ja sügisel kokku käis Eestis tööga seotud konverentsil või seminaril 2%, muu tööreisi asjus 4% ning ajutiselt töötas siin 1% väliskülastajatest. Ostureisid olid enamasti ühepäevased (86%) nii suvel kui ka sügisel. Tööreisid olid valdavalt ööbimisega – suvel oli ööbimisi enam kui sügisel (vahe 11 protsendipunkti).

11% väliskülastajatest käis Eestis sugulaste või tuttavate külastamise eesmärgil. Selliseid reise oli veidi enam sügisel. 85% sugulasi või tuttavaid külastanud väliskülastajatest jäi Eestisse mitmeks ööks.

Joonis 2. Välisküllastajad reisi peamise eesmärgi järgi, 2016

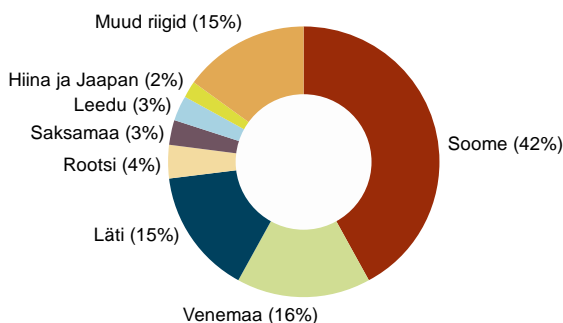
Veidi enam on suvel transiitreise ehk Eestist läbisõite, mille suurem protsent võib olla tingitud hooajalistest põhjustest, s.t suvel reisitaksegi tavapärasest rohkem. Nimetatud tüüpi reiseid olid enamasti ööbimiseta (84%), kuid sellest hoolimata oli suvel transiitreisijate hulgas ühepäevakülastajatest enam neid, kes viibisid Eestis vähemalt ühe öö (vahe sügisega 10 protsendipunkti).

Kõige vähem aga reisitakse Eestisse muudel eesmärkidel (sh tervishoiuteenuste kasutamiseks) – nii suvel kui ka sügisel 2% väliskülastajatest. Vähe on levinud ka õppe eesmärgil reisimine – suvel oli näitaja nullilähedane ja sügisel vaid 1%.

Väliskülastajate elukoht ja reisi eesmärk

Jooniselt 3 on näha, et proportsionaalselt kõige enam reisisid Eestisse lähiriikide elanikud. Enim (veidi alla poole) on väliskülastajate hulgas Soome elanikke, neile järgnevad Venemaa ja Läti väliskülastajad. Kaugemal, kuid Eestile siiski lähedal asuvatest riikidest oli Eesti külastatavus tunduvalt tagasihoidlikum Rootsi ja Leedu elanike seas, mis võib ühelt poolt olla tingitud riigi kaugusest, teiselt poolt sealsete elanike reisieelistustest (nt külastatakse enam teisi lähemal asuvaid riike). Üle poole (54%) Venemaalt saabunud väliskülastajatest tuli Eestisse Peterburist, võrdselt 12% Moskva linnast/oblastist ja Pihkvast, 10% Leningradi oblasti piirkonnast, 7% Jaanilinnast, 6% muust Venemaa piirkonnast ja 1% Kaliningradist.

Joonis 3. Eestis käinud väliskülastajad elukohariigi järgi, 2016

Järgnevalt on lähemalt uuritud kuuest Eestit kõige enam külastatavast riigist tulnud väliskülastajaid.

Eesti kõige sagedasemad külalised Soome elanikud veetsid siin keskmiselt 4 ööd ja ööbimiseta külastajad ligikaudu 6 tundi. Vähemalt üheks ööks jäi Eestisse keskmiselt kuus Soome väliskülastajat kümnest. Kõige enam käisid nad Eestis puhkuse eesmärgil (54%), teisel kohal olid ostureisid (22%). Samuti tuldi Eestisse sugulasi või tuttavaid külastama (10%) ning läbiti Eestit transiitmaana (6%). Sugulaste või tuttavate külastamiste suurt osatähtsust selgitab asjaolu, et 11% Soome väliskülastajatest oli kas ise siin sündinud või olid nende vanemad siit pärit. Üle poole (54%) Soome väliskülastajatest olid varem Eestis käinud üle kümne korra, 14% kuus kuni kümme korda. Esimest korda oli siin 3% Soome väliskülastajatest. Veidi üle kolmveerandi (79%) väliskülastajatest tuli Eestisse reisifirma vahendusest, reisipaketti kasutas 12%.

Venemaalt saabunud väliskülastajad veetsid ööbimisega reisil Eestis keskmiselt 5 ööd ja ööbimiseta reisil 6 tundi. Vähemalt üheks ööks jäi Eestisse 59% ööbinutest. 47% käis siin puhkuse, 23% sugulaste või tuttavate külastamise, 19% ostureisi eesmärgil ning 7% olid transiitreisid. Eestis sündinuid või neid, kelle vanemad on siit pärit, oli 13%, Eestis oli varem elanud 10%. Iga teine Venemaalt tulnu oli varem Eestis käinud üle kümne korra, esmakordseid külastajaid oli 9%. Üheksa Venemaalt saabunud väliskülastajat kümnest reisis Eestisse reisifirma vahendusest.

Läti elanikud veetsid Soome ja Venemaa omadega võrreldes Eestis vähem öid – 3 ööd. Ööbimiseta väliskülastajate Eestis veedetud aeg oli eespool olevate riikidega võrreldes 2 tunni võrra lühem – 4 tundi. Ka ööbinuid oli Lätist saabunute seas

vähem – vaid veerand neist. 47% tuli Eestisse puhkuse-, 30% ostureisile ja 13% kasutas Eestit transiitriigina. Neid, kes olid Eestis sündinud või kelle vanemad olid siin sündinud, oli 2%. Ka Lätist tulnud väliskülastajatest olid üle poole (59%) varem vähemalt kümme korda Eestis käinud, esimest korda oli siin 6%. Üheksa Läti väliskülastajat kümnest reisis Eestisse iseseisvalt, reisifirma vahendusega.

Rootsi elanikud olid keskmiselt Eestis kokku 4 ööd ja ühepäevakülastajad 6 tundi. Ööbinud väliskülastajaid oli ligikaudu kaks kolmandikku kõigist Rootsi väliskülastajatest. Veidi üle kahe kolmandiku (66%) Rootsi elanikest käis Eestis puhkuse, 16% sugulaste või tuttavate külastamise, 7% töö eesmärgil ning 6% oli transiitreisil. 15% olid kas ise siin sündinud või olid nende vanemad siit pärit. 31% Rootsist saabunutest olid Eestis esimest korda, 14% oli varem korra ja 20% üle kümne korra Eestis käinud. Reisifirma vahendusega reisis siia veidi üle poole (55%) neist ja reisipaketti kasutas 29%. Reisipaketi alla on arvestatud ka nt Stockholmi – Tallinna – Stockholmi kruisid.

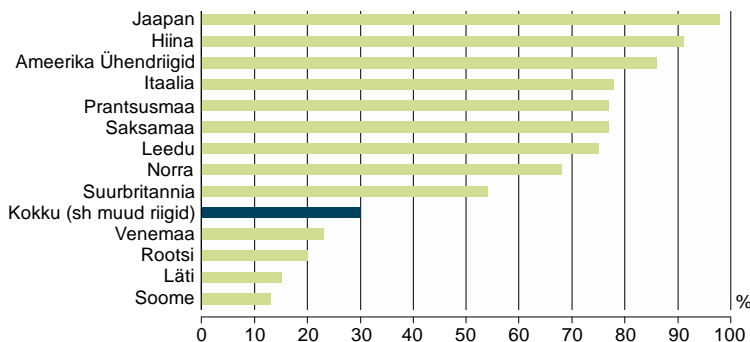
Saksamaalt tulnud väliskülastajad veetsid Eestis keskmiselt peaaegu nädala ehk 6 ööd, ööbimiseta külastajad aga 6 tundi. Ööbimisega väliskülastajaid oli Saksa turistide seas üle kolmveerandi (85%). Pea kolmveerand (71%) Saksamaalt saabunud väliskülastajatest oli siin puhkuse, 10% töö, 9% sugulaste või tuttavate külastamise eesmärgil ja 6% kasutas Eestit transiitriigina. Eestis sündinuid või neid, kelle vanemad on siit pärit, oli 9%. Kuus Saksamaalt tulnud väliskülastajat kümnest olid Eestis esimest korda, 13% oli siin varem käinud korra ja 5% üle kümne korra. Reisifirma vahendusega reisis Eestisse 60% Saksamaalt tulnud külastajatest, mõnd üksikut reisifirma teenust kasutas 20% ja reisipaketti 18%.

Leedust saabunud väliskülastajad viibisid Eestis keskmiselt 3 ööd, ühepäevareisijad 4 tundi. Ööbimisega külastajaid oli 40%. Leedu elanike peamine põhjus Eestisse reisimiseks oli transiitreis (42%), järgmistel kohtadel olid puhkus (30%) ja töö (17%). 18% oli siin esimest korda ja 12% oli Eestis enne juba korra käinud. 79% Leedust saabunud väliskülastajatest käis siin reisifirma vahendusega.

Teiste riikide ja Eesti kohtade külastamine reisil

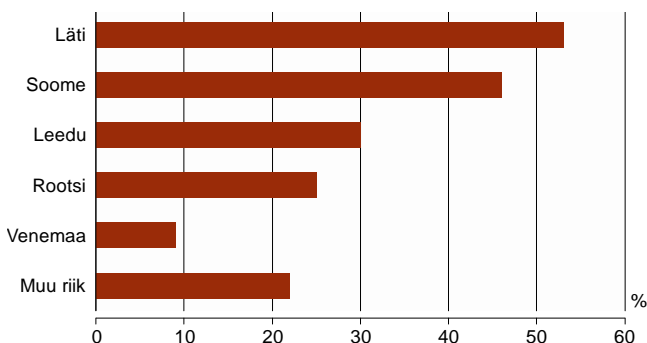
Reisi kogupikkus võib olla küllaltki erinev olenevalt sellest, kas reisi jooksul külastatakse üht või mitut eri paika või riiki.

Joonis 4. Reisi jooksul peale Eesti ka teistes riikides käinud väliskülastajad elukohariigi järgi, 2016

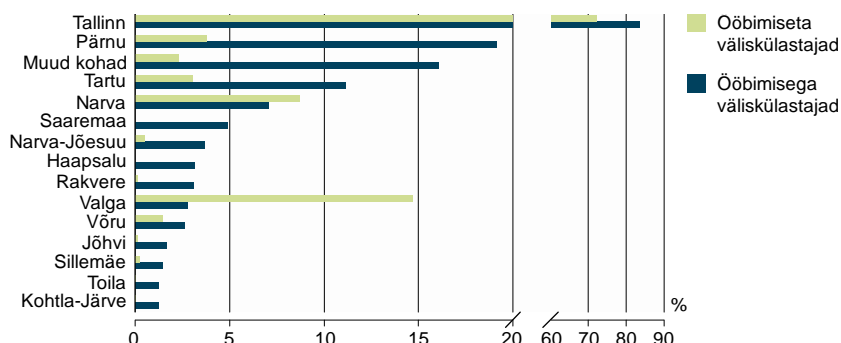
Järgnevalt on antud ülevaade sellest, mis riikides väliskülastajad ühel reisil peale Eesti 2016. aastal veel käisid. Kokku reisis Eesti kõrval teistesse riikidesse veidi alla kolmandiku Eestit väisanud väliskülastajatest (vt joonis 4). Kõige suurem oli nende väliskülastajate osatähtsus, kes käisid Eestist kaugemal asuvates riikides. 98% Jaapanist ja 91% Hiinast saabunud väliskülastajatest väisasid reisi jooksul peale Eesti veel vähemalt ühte välisriiki. Järgmisel kohal olid USA-st, Itaaliast, Prantsusmaalt, Saksamaalt, Leedust ja Norrast tulnud väliskülastajad. Suurbritanniast saabunud väliskülastajatest reisis mõnda teise riiki veidi üle poole (54%). Üks võimalikke põhjuseid kõigi nende puhul võib olla asjaolu, et tegemist on Eestist kaugel asuvate riikide elanikega, kes siia tihti ei satu ja seetõttu eelistavad reisi jooksul ette võtta pigem mitme kui vaid ühe riigi külastuse. Eestile lähemal asuvate riikide Venemaa, Rootsi, Läti ja Soome elanike sama näitaja oli tunduvalt väiksem, varieerudes olenevalt riigist 13%-st 23%-ni.

Joonis 5. Teised reisi jooksul külastatud riigid, 2016

Valdavalt käidi Eestile lähemal asuvates riikides (vt joonis 5). Kõige enam külastati Lätit – veidi üle poole teisi riike külastanutest. Palju käidi ka Soomes (46%), Leedus (30%) ja Rootsis (25%). Venemaale reisis 9% Eestis käinud väliskülalistest. Venemaale läinute väiksem osatähtsus võib ühelt poolt olla tingitud viisanõudest, sest viisa taotlemine on aeganõudev protsess ja sellele ei raatsita lisaressursse kulutada. Seetõttu eelistatakse viisavabu riike.

Joonis 6. Ööbimisega ja ööbimiseta välisküllastajate Eestis külastatud kohad, 2016

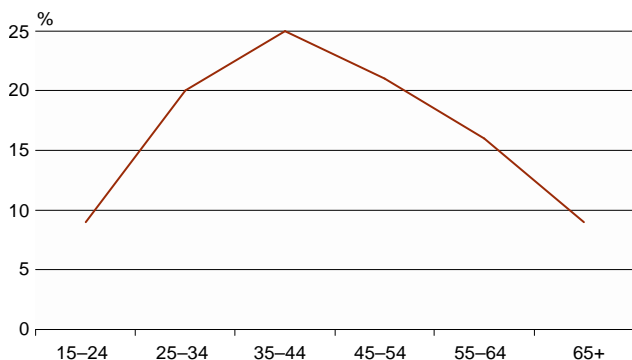
Et saada paremat ülevaadet Eestis külastatud paikadest, on siit lõigust välja jäetud Tartu AHHA keskuses, Valga linnas (ostukeskuste parklates, bensiinijaamades), Pärnumaa spaades ja Lottemaa teemapargis tehtud intervjuud, kuna suure tõenäosusega polnud nendes paikades välisküllastajate Eesti reis lõppenud, mistõttu ei saanud olla lõplik ka külastatud paikade loetelu.

Eestisse tulnud välisküllastajate kõige külastatavam paik on mereäärne pealinn Tallinn, mida väisas 2016. aastal 84% ööbimisega ja 72% ühepäevaküllastajatest (vt joonis 6). Pealinna suure külastatavuse taga võib peituda mitu tegurit. Siia pääseb nii lennuki, laeva, rongi, bussi kui ka autoga, tänu millele on Tallinn võrreldes teiste Eesti linnade ja maakondadega paremini ligipääsetav ja annab mugavama võimaluse reisida siit ka teistesse riikidesse. Samuti on Tallinn tuntud mitme UNESCO pärandi ja vaatamisväärsusega maalilise vanalinna poolest. Peale Tallinna külastati Eesti suvepealinna Pärnut (19% ööbimisega ja 4% ühepäevaküllastajatest), mis on tuntud ka Eesti kuurortlinnana, mis pakub merevaadet, arvukalt spaasid ja puhkekohti. Ülikoolilinnas Tartus käis 11% ööbimisega ja 3% ööbimiseta välisküllastajatest. Väiksem osa ööbimisega küllastajatest käis ka Narvas ja teistes kohtades. Ühepäevaküllastajad käisid ööbimisega välisküllastajatest enam Valgamaal (peamiselt Läti elanikud). Eesti kõige suuremat saart Saaremaad külastas vaid 5% ööbimisega välisküllastajatest, ööbimiseta välisküllastajate näitaja oli nullilähedane. Seega külastasid Eestisse reisinud valdavalt suuremaid ja tuntumaid Põhja- ja Lõuna-Eesti piirkonnas asuvaid linnu ja maakondi.

Välisküllastajate vanus ja lastega reisimine

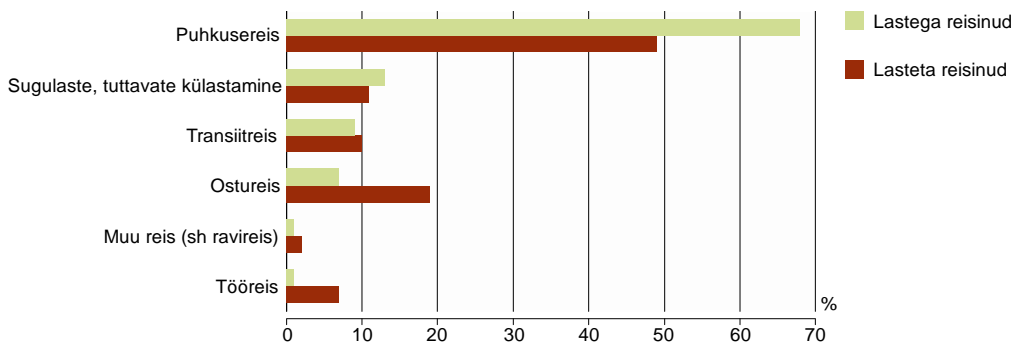
2016. aastal nagu ka 2015. aastal oli kõige suurem osa välisküllastajatest 35–44-aastased (vt joonis 7). Kuni 35–44-aastaste vanuserühmani reisivate osatähtsus vanuserühmiti kasvas, saavutades kõrgeima taseme 35–44-aastaste rühmas, misjärel hakkas järk-järgult vähenema. 15–24- ja vähemalt 65-aastaste osatähtsus välisküllastajate hulgas oli sama suur ehk 9%. 25–34-aastaseid välisküllastajaid oli 20% ja 55–64-aastaseid 16%. 15–24-aastaseid välisküllastajaid tuli kõige rohkem Rootsist (13%), 25–44-aastaseid Leedust (26%), 45–54-aastaseid Venemaalt (26%), 55–64-aastaseid Saksamaalt (25%) ning vähemalt 65-aastaseid samuti Rootsist (18%).

Joonis 7. Välisküllastajad vanuserühma järgi, 2016

2016. aastal reisis koos lastega 20% välisküllastajatest – 2 protsendipunkti enam kui 2015. aastal. Koos reisiti peaaegu võrdselt kuni 7-aastaste (58%) ja ka 8–14-aastaste lastega (56%). Lastega reisitakse Eestisse pigem suvel (26%) kui sügisel (8%).

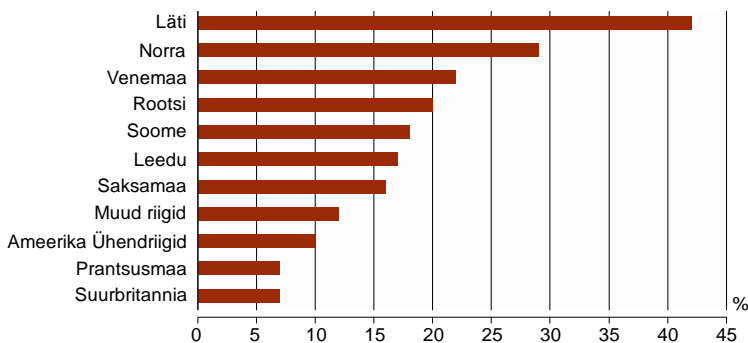
Joonis 8. Lastega ja lasteta väliskülastajate reisi peamine eesmärk, 2016

Lastega väliskülastajate seas oli võrreldes lasteta reisinute hulgas rohkem neid, kes tulid siia puhkust veetma (vahe 19 protsendipunkti). Eesmärkidest teisel kohal oli lastega reisinutel sugulaste või tuttavate külastamine (vahe 2 protsendipunkti). Lasteta reisinud väliskülastajate seas oli aga rohkem neid, kes olid Eestis ostu- või tööreisil.

Jooniselt 9 on näha, et kõige enam tuli lastega väliskülastajaid Eestile lähemal asuvatest riikidest. Enim oli neid Lätist (42%), Norrast (29%) ja Venemaalt (22%) pärit külastajate seas. Lähiriikidest lastega tulnud väliskülastajaid võivad peale asukoha läheduse siia meelitada teemapargid ja atraktsioonid. Vähem tuldi lastega Eestisse kaugematest riikidest, nagu Suurbritanniast, Prantsusmaalt ja Ameerika Ühendriikidest.

Joonis 9. Lastega väliskülastajad elukohariigi järgi, 2016

Majutusteenuste kasutamine Eestis

Valdav osa ehk 73% väliskülastajatest ööbis Eestis tasulises majutusasutuses. Veidi üle kahe kolmandiku (69%) välituristidest ööbis hotellis, hostelis, sanatooriumis vms majutusettevõttes, kus nad veetsid keskmiselt 3 ööd. Portaali Airbnb.com vms kaudu üüritud elamispiinal ööbis 7% (sh ainult Airbnb.com veebilehe või mobiilirakenduse kaudu broneeriti 3%-l juhtudest). Sellele järgnes 19%-ga sugulaste või tuttavate pool ööbimine või tasuta telkimine. Neis majutuskohtades viibiti hotellide jt tasuliste majutusasutustega võrreldes tunduvalt pikemalt ehk keskmiselt 8 ööd. Isikliikus või tööandja korteris ööbis 9%. Summa ületab 100%, kuna osa väliskülastajaid kasutas reisi jooksul mitut majutusliiki.

Hotellides, hostelites, sanatooriumites vms majutusettevõtetes ööbinuid oli kõige enam Hiinast (95%), Hispaaniast (87%), Itaaliast (86%) ja Leedust (86%) saanud väliskülastajate seas. Kõige väiksem oli nende osatähtsus aga Ukraina (46%), Venemaa (50%) ja Valgevene (56%) turistide hulgas.

Reisil tehtud rahalised kulutused ja tegevused

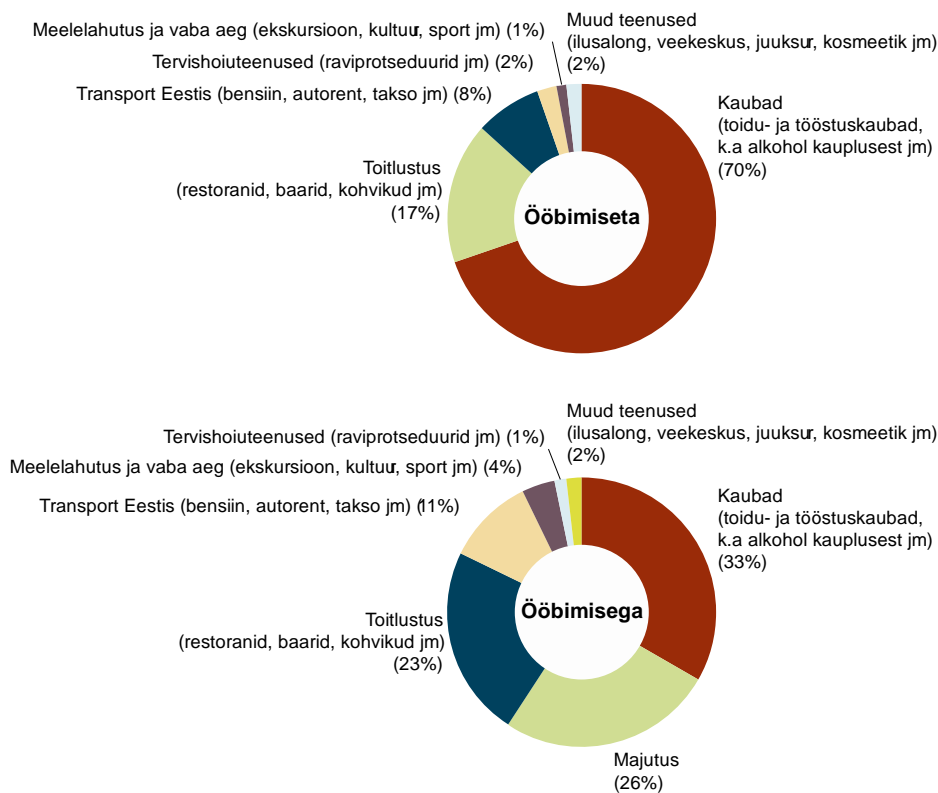
Reisimisega kaasneb tahes-tahtmata suuremal või väiksemal määral rahalisi kulutusi olenevalt reisi eesmärgist, pikkusest, tegevustest jms asjaoludest. Eesti reisil tegi rahalisi kulutusi 96% ööbinud ja 87% ühepäeva väliskülastajatest. See, miks osal väliskülastajatel Eestis kulutused puudusid, võis olla tingitud reisipaketist, s.t vajaminevad kulud olid juba enne Eestisse tulekut reisifirmale tasutud. Ühepäevakülastajate seas on kulutusi teinute hulk väiksem seetõttu, et nende hulka on arvestatud ka need külastajad, kes viibisid Eestis vaid mõne tunni ja niivõrd lühikese aja jooksul ei pruukinud enamikul neist kulutusi olla.

Et saada parem ülevaade kogu Eesti reisi jooksul tehtud kulutustest, on siinses artiklis arvestusest välja jäetud Tartu AHHA keskuses, Valga linnas (ostukeskuste parklates, bensiinijaamades), Pärnumaa spaades ja Lottemaa teemapargis

tehtud intervjuud, kuna suure tõenäosusega polnud välisküllastajate Eesti reis nendes paikades veel lõppenud, mistõttu ei saanud lõplikud olla ka kulutused.

2016. aastal kulutasid ööbimisega välisküllastajad keskmiselt 268 eurot inimese kohta (ööpäevas 101 eurot) ja ühepäevaküllastajad 77 eurot inimese kohta.

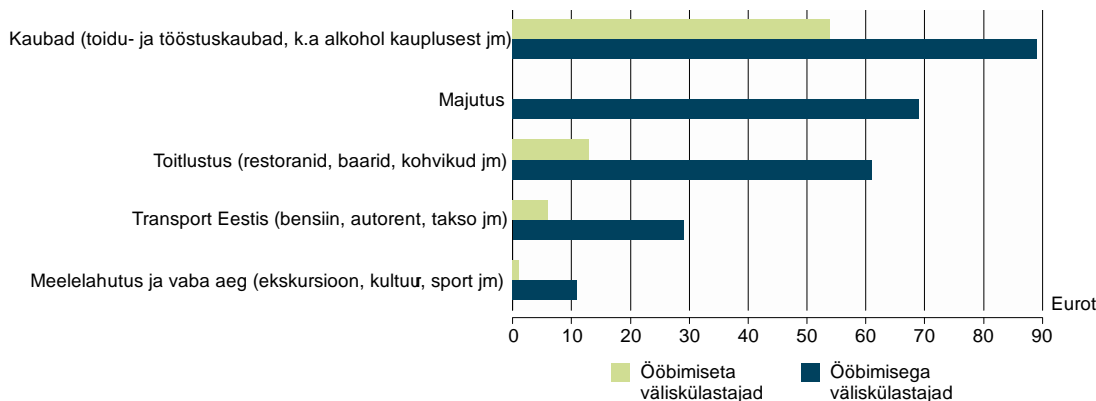
Joonis 10. Ööbimisega ja ööbimiseta välisküllastajate kulutused^a ühe inimese kohta kululiigi järgi, 2016

^a Sh need, kes ei kulutanud üldse.

Nii ööbimisega kui ka ühepäevaküllastajad kulutasid kõige enam mitmesugustele kaupadele – vastavalt 33% ning 70% kulutustest (vt joonis 10). Ööbimisega välisküllastajatel läks 26% kulutustest majutusele. Toitlustusasutustes tehtud kulutused (vahe 6 protsendipunkti) ja transpordikulud (vahe 3 protsendipunkti) olid ööbimisega välisküllastajatel suuremad kui ühepäevaküllastajatel. See on tingitud asjaolust, et ööbimisega küllastajad veedavad siin rohkem aega, mistõttu nad ka kulutavad rohkem. Väikseim osa nii ööbimisega kui ka ööbimiseta välisküllastajatel oli meelelahutusele või vaba aja teenustele, muudele teenustele ning tervishoiule tehtud kulutustel.

Joonis 11. Ööbimisega ja ööbimiseta välisküllastajate ühe inimese kohta tehtud kulutuste^a summa kululiigi järgi, 2016

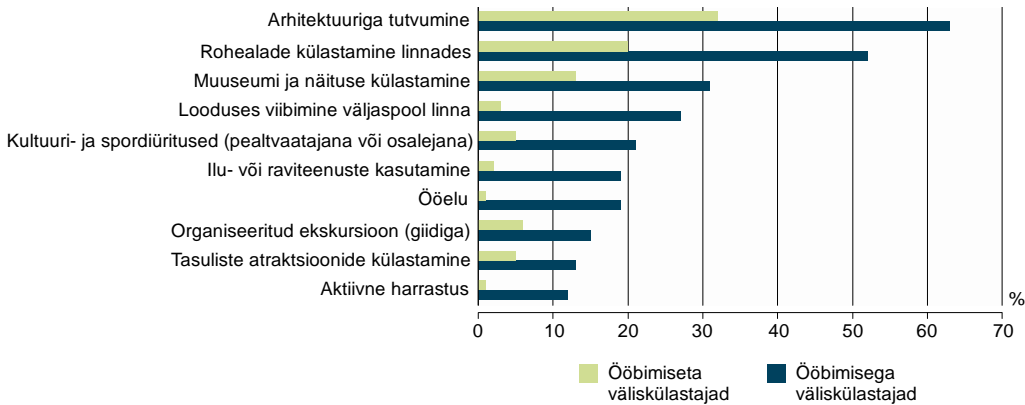
^a Sh need, kes ei kulutanud üldse.

Valdavalt olid kulutused inimese kohta liigiti suuremad ööbimisega välisküllastajatel (vt joonis 11). Neil kulus suur osa ehk 69 eurot majutusele. Kõige suurem vahe ööbimisega ja ööbimiseta välisküllastajatel on toitlustusele tehtud kulutustes: ööbimisega välisküllastajad kulutasid sellele reisi jooksul 61 ja ühepäevaküllastajad 13 eurot inimese kohta. Teine suurem

kulutuste vahe on kaupadele tehtud kulutustes, mida ööbimisega väliskülastajatel tuli reisi jooksul inimese kohta 89 ja ühepäevakülastajatel 54 eurot. Ka Eesti-sisesele transpordile kulutasid ööbimisega väliskülastajad enam kui ühepäevakülastajad (vahe 23 eurot), mis võib olla tingitud sellest, et peale ühe põhisihtkoha külastatakse ka teisi paiku, kuhu kohalejõudmine eeldab transporditeenuste kasutamist (nt ühest maakonnast teise sõit). Meelelahutusele ja vaba aja teenustele kulus samuti rohkem ööbimisega väliskülastajatel (vahe 10 eurot).

Huvipakkuv teema on ka väliskülastajate tegevused Eestis. Ainult reisi eesmärgi põhjal paraku nendest ülevaadet ei saa. Seetõttu küsiti nii nagu varasematel aastatel väliskülastajatelt ka sel korral, millistest tegevustest nad Eestis olles osa võtsid.

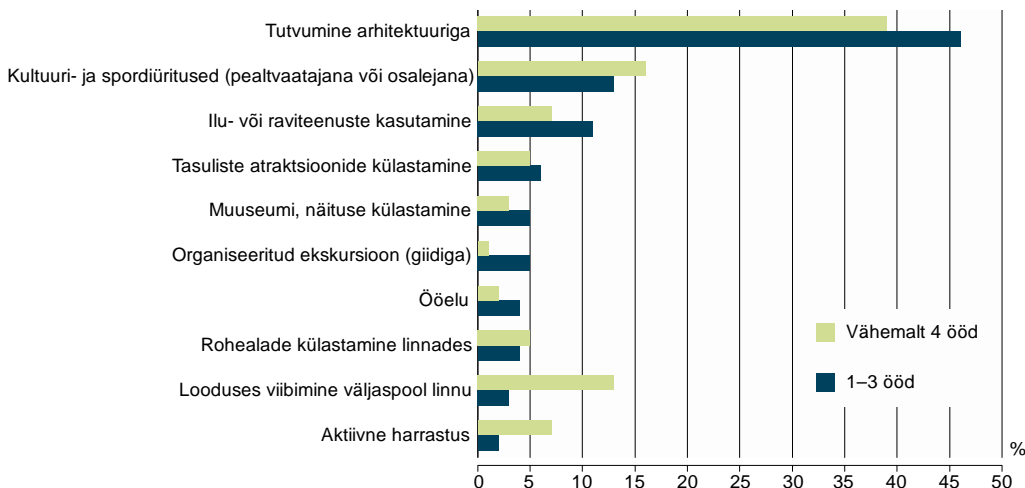
Joonis 12. Ööbimisega ja ööbimiseta väliskülastajate tegevused Eestis, 2016

Kõikide uuritud tegevuste puhul olid ööbimisega väliskülastajatel suuremad näitajad kui ühepäevakülastajatel, mis viitab sellele, et ööbimisega väliskülastajad võtsid reisi jooksul osa enamatest tegevustest kui ööbimiseta väliskülastajad (vt joonis 12). See on omakorda tingitud sellest, et ööbimisega väliskülastajatel on tunduvalt rohkem aega reisi jooksul mitmesuguseid tegevusi ette võtta. Kõige populaarsem tegevus nii ööbimisega kui ka ööbimiseta külastajatel Eestis oli arhitektuuriga, s.t vaatamisväärsuste, ehitiste jms-ga tutvumine, mida tegi 63% ööbimisega ja 32% ööbimiseta väliskülastajatest. Küllaltki populaarne nagu ka 2015. aastal oli rohealade külastamine (nt pargid, metsad), mille võttis ette 52% ööbimisega ja 20% ööbimiseta väliskülastajatest. Populaarsuselt järgmisel kohal oli muuseumides ja näitustel käimine, mida tegi 31% ööbimisega ja 13% ööbimiseta väliskülastajatest, ning väljaspool linna looduses viibimine – vastavalt 27% ööbimisega ja 3% ühepäevakülastajatest. Kõige vähem võtsid Eesti reisi jooksul ööbimisega külastajad osa mõnest aktiivsest harrastusest, tasuliste atraktsioonide külastamisest (nt loomaaed, seikluspark) ja giidiga ekskursioonidest, ööbimiseta külastajad aga ööelust, aktiivsetest harrastustest ning ilu- või raviteenustest. Kokkuvõtvalt võib öelda, et valdavalt tulevad väliskülastajad siia eelkõige väliskeskkonna ja interjööri tutvuma.

Puhkusereisil olnud väliskülastajatel omakorda küsiti, milline tegevus oli peamine ajend Eestisse reisimiseks. Neist 47% märkis, et tuli Eestisse eelkõige arhitektuuriga (s.t ehitistega) tutvuma, 12% tuli kultuuri- või spordisüdamusele, 8% kasutama ilu- või raviteenust ja samuti 8% külastama tasulisi atraktsioone. Kõige vähem oli neid, kes tulid siia ööeluga tutvuma ja aktiivsetes harrastuses osalema.

Joonis 13. Eestis puhkusereisil viibinud väliskülastajate peamine tegevus siin veedetud ööde arvu järgi, 2016

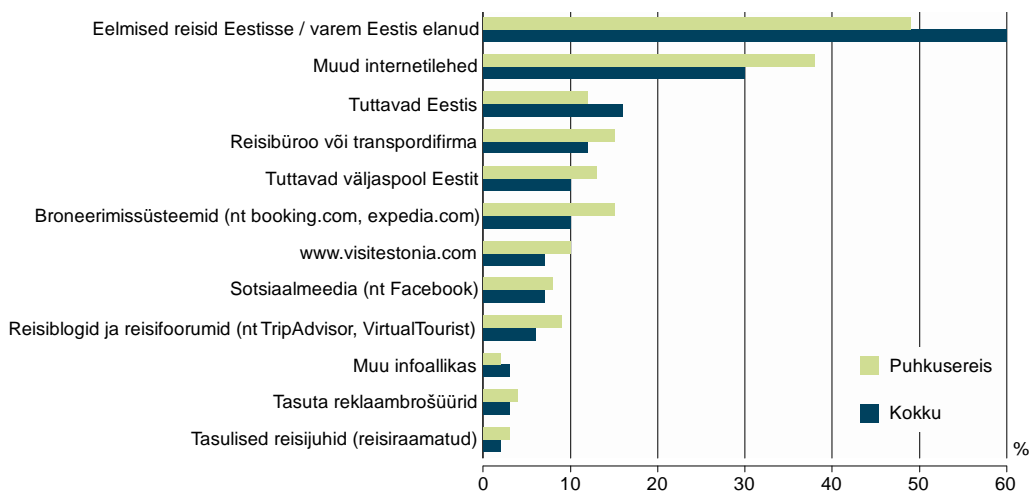

Olenemata sellest, kas puhkusereisil viibinud välisküllastaja veetis Eestis 1–3 või vähemalt 4 ööd, oli kõige populaarsem peamine tegevus arhitektuuriga tutvumine. Pikemalt ehk vähemalt 4 ööd siin viibinud välisküllastajate seas oli nende osatähtsus väiksem, mis tähendab, et nad võtsid rohkem osa ka teistest tegevustest (vt joonis 13). Vähemalt 4 ööd siin viibinud välisküllastajate seas oli võrreldes 1–3 ööd veetnutega rohkem neid, kes külastasid väljaspool linnu asuvaid looduspaiku, tegelesid mõne aktiivse harrastusega või osalesid kultuuri- või spordiüritusel. Alla 4 ööd siin veetnud välisküllastajate seas aga oli rohkem neid, kes tulid siia ilu- või raviteenuseid kasutama, muuseume ja näitusi või tasulisi atraktsioone külastama, giidiga ekskursiooni(de)le või ööeluga tutvuma.

Eestisse reisimise kohta info leidmise allikad

Eesti kohta saab infot mitmesugustest kanalitest, olgu selleks siis näiteks mõne tuttava või reisiblogija soovitus. Valdavalt tullakse Eestisse kas varasema siinse reiskogemuse või elukoha info põhjal – varasema kogemuse põhjal tuli 2016. aastal siia 60% kõigist välisküllastajatest, puhkusereisijatest peaaegu pooled (vt joonis 14). Kolm välisküllastajat kümnest hankis Eesti kohta infot mõnelt internetilehelt (v.a joonisel 15 olevad veebilehed), kuid puhkusereisijatest veidi enam. 16% välisküllastajatest said infot Eestis elavatelt tuttavatelt (puhkusereisijatest 12%). Puhkusereisijate hulgas on veidi suurem reisibüroo või transpordifirma vahendusel infot saanute ning broneerimissüsteeme kasutanute hulk, mis võib ühelt poolt olla tingitud reklaamist ja heast hinnatasemest ning teiselt poolt asjaolust, et puhkusereisijad võivad neid broneerimissüsteeme kasutada teistest välisküllastajatest enam. Ka muid reisisiteemalisi veebilehti ja infokanaleid kasutanute osatähtsus on veidi suurem puhkusereisil viibinud välisküllastajate hulgas.

Joonis 15. Eesti kohta info leidmise kanalid, 2016

Metoodika

2016. aastal tehtud välisküllastajate uuring oli valikuuring, millega koguti infot Eestist lahkuvate vähemalt 15-aastaste mitteresidentide (välisküllastajate) käest kahel ajavahemikul: suvine küsitlus kestis 1. juulist 11. augustini ja sügisene 14. novembrist 11. detsembrini.

Uuringu valim koosnes kahest osast: esimene osa oli ajavahemike valik etteantud kriteeriumide kohaselt ning teine küsitletavate valik väljavalitud ajavahemikel.

Eri piiripunktides kasutati ise pikkusega ajavahemikke. Valimi võtmisel lähtuti sellest, et eri nädalapäevad ja kellaajad oleksid kaetud. Sellise valiku eesmärk oli, et vaatluse alt ei jääks välja eri reisirühmade tüüpe, mis võib põhjustada seda tüüpi reisirühmade arvu alahindamist.

Küsitletava väljavalimise metoodika oleneb küsitluskohast. Kasutati loendamist ja küsitletava määramist loendamissammu alusel, kõikset küsitlemist välismaa numbrimärgiga autodes reisirühmade hulgas või mittejuhuslikku valikut, kus küsitlaja pöördub piiriületuskohas enda valitud inimese poole eesmärgiga küsitleda mitteresidentidest isikut.

Küsitluskohad

Välisküllastajate uuringut korraldatakse Eesti põhja-, ida- ja lõunapiiril. Kuna ühte piiripunkti läbivad välisküllastajad võivad olla füüsiliselt üksteisest eraldatud, on kasutusele võetud mõiste „küsitluskoht“. Enamasti olid küsitluskohad piiriületuspunktides, kuid Läti piiriületajate paremaks hõlmamiseks lisati küsitluskohtade nimekirja Tallinna bussijaam, Tartu AHHAA keskus, Lottemaa Pärnumaal ja Pärnu linna spaad. Läti turistide küsitlemine ja turistide arvu hindamine on piirikontrolli puudumise tõttu keeruline. Seepärast ei pruugi Läti turistide puhul tulemused tegelikku olukorda adekvaatselt kajastada. Kõik 2016. aasta küsitluskohad koos tegevustega on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Küsitluskohad ja tegevuste kirjeldus

Küsitluskoht	Suvi	Sügis
	01.07–11.08	14.11–11.12
AS Tallinna Sadama Vanasadama A-terminal – jalakäijad	Küsitlemine	Küsitlemine
AS Tallinna Sadama Vanasadama A-terminal – sõidukid	Küsitlemine	Küsitlemine
AS Tallinna Sadama Vanasadama B-terminal – jalakäijad	Küsitlemine	Küsitlemine
AS Tallinna Sadama Vanasadama D-terminal – jalakäijad	Küsitlemine	Küsitlemine
AS Tallinna Sadama Vanasadama D-terminal – sõidukid	Küsitlemine	Küsitlemine
Tallinna lennujaam	Loendamine, küsitlemine	Loendamine, küsitlemine
Tallinna bussijaam	Küsitlemine	Küsitlemine
Tallinna rongijaam	Küsitlemine	Küsitlemine
Narva maantee piiriületuspunkt Narvas – jalakäijad	Loendamine, küsitlemine	Loendamine, küsitlemine
Narva maantee piiriületuspunkt Narvas – sõidukid	Küsitlemine	Küsitlemine
Koidula piiriületuspunkt	Loendamine, küsitlemine	Loendamine, küsitlemine
Luhamaa piiriületuspunkt	Loendamine, küsitlemine	Loendamine, küsitlemine
Tartu AHHA keskus	Küsitlemine	Küsitlemine
Ikla endine piiriületuspunkt	Loendamine, küsitlemine	Loendamine, küsitlemine
Lottemaa Pärnumaal	Küsitlemine	–
Pärnu spaad	Küsitlemine	Küsitlemine
Valga endine piiriületuspunkt (Valga-Uulu mnt) – sõidukid	Loendamine	Loendamine
Valga linnas riigipiir (Riia tn) – jalakäijad, sõidukid	Loendamine, küsitlemine	–
Valga linn (ostukeskuste parklad, bensiinijaamad)	Küsitlemine	Küsitlemine

Väliskülastajate uuringust jäid välja üsna väikesed väliskülastajate vood – inimesed, kes saabusid Eestisse Paldiski sadama või väikesadamate kaudu, tiiburlaevaga, Tartu lennujaama või Eesti-Läti piiri väiksemate piiriületuskohtade kaudu. Samuti ei küsitletud ristluslaevadega saabunud ühepäevakülastajaid.

Kokku küsitleti suvel 6806 ja sügisel 3075 väliskülastajat.

Uuringu korraldus küsitluskohtades

Loendati ja küsitleti graafikus etteantud ajavahemikul küsitluskohas etteantud meetodika alusel. Küsitletava valik oli olenevalt küsitluskohast määratud loendussammuga või pöördus küsitteleja ise küsitluskohas viibivate reisijate poole. Sõidukites olnutest küsitleti sõiduauto ühte inimest ja ekskursionibussis kõige rohkem nelja inimest. Sõiduauto valiti küsitletavaks autojuht ja kaasreisija vaheldumisi.

Enamasti toimus küsitlus intervjuu vormis. Keeleprobleemide korral paluti isikul ankeet ise täita. Ankeedid olid 12 keeles: eesti, vene, inglise, soome, rootsi, saksa, prantsuse, itaalia, hispaania, läti, hiina ja jaapani keeles.

Kui väljavalitud isik oli alla 15-aastane, tehti küsitlus lapsevanema või täiskasvanud saatjaga. Enne ankeeti täitma asumist tegi küsitteleja kindlaks, et tegemist on mitteresidendiga. Valga linnas, Pärnu spaades, Lottemaal ja Tartus AHHA keskuses küsitledes pidi küsitteleja enne veendumist, et tegemist on mitteresidendiga, kes plaanib Eestist lahkuda küsitluspäeval. Kui vastaja oli mitteresident, aga ei plaaninud küsitluspäeval Eestist lahkuda, ankeeti ei täidetud, kuid küsitteleja palus vastajalt meiliaadressi, kuhu saata veebiküsimustiku link. Veebiküsimustiku täitis 52 vastajat 197-st.

Vastamisest keeldumise, Eesti residendiks osutumise ja muudel põhjustel mittevastamise korral kandis küsitteleja vastava info mittevastanute tabelisse.

Tallinna Sadam

Sadamas tehti uuringut olenevalt laevade sõidugraafikust viies küsitluskohas: A-terminalis jalakäijad ja sõidukid, B-terminalis jalakäijad ning D-terminalis jalakäijad ja sõidukid. Jalakäijaid ja sõidukites reisijaid küsitleti samas terminalis ühel ajal.

A-, B- ja D-terminalis küsitleti enne laeva väljumist küsitteleja väljavalitud reisijaid. Jalakäijaid küsitleti sadamaterminali ootesaalis vabalt ringi liikudes ning reisijaid ei loendatud. B-terminalis küsitleti laevareisijaid pärast passikontrolli, D-terminalis Soome suunduvaid laevareisijaid enne piletikontrolli, A-terminali laevareisijaid ja D-terminali Rootsi suunduvaid laevareisijaid pärast piletikontrolli laevalepääsu ootesaalis.

Sõidukites reisijaid küsitleti sadamaterminali autode ootealal. Küsitleti välismaa numbrimärgiga sõidukites olevaid reisijaid. Küsitlemiseks sobimatute ilmastikuolude korral jagati ankeedid sõidukites olijatele sõidukis täitmiseks.

Tallinna lennujaam

Lennujaamas loendati etteantud ajavahemiku jooksul kõik turvakontrolli läbinud reisijad ning küsitleti iga viiendat reisijat. Kui reisijatevoos oli paus, saadeti osa küsitlejaid väljumisväravate ala ootesaalidesse, kus nad võisid küsitleda mitteresidentidest reisijaid omal valikul ilma loendussammuta.

Tallinna bussijaam

Uuringu valimis olid nende liinibusside reisijad, mille sihtpunkt oli väljaspool Eestit – Riia, Vilnius, Moskva või Peterburi. Valimist jäeti välja reisijad sellistel rahvusvahelistel liinidel, mis ei läbinud Tallinna bussijaama, ja reisijad liinidel, mis väljusid bussijaamast ajavahemikus 23.00–05.00. Rahvusvaheliste liinide reisijaid, kes ületasid Eesti piiri Koidula või Luhamaa piiripunkti kaudu, küsitleti vastavalt Koidula või Luhamaa piiripunktis.

Küsitleti Tallinna bussijaama busside väljumise platvormi läheduses ja jaama ooteruumis. Küsitleja täitis ankeedid vabalt valitud väliskülastajate kohta, kes pidid samal päeval Eestist bussiga lahkuma. Samuti küsiti kõigilt valitud ajavahemikul lahkuvate liinibusside juhtidelt bussis olevate reisijate arvu. See info oli vajalik tulemuste kaalumisel.

Tallinna rongijaam

Uuringu ajal oli käigus üks rahvusvaheline rongiliin Tallinn – Peterburi – Moskva, mille reisijaid küsitleti Tallinna rongijaama ooteruumis küsitleja vaba valiku alusel. Reisijaid ei loendatud.

Narva

Narva maantee jalakäijate piiriületuskohas loendati etteantud ajavahemikul kõik piiriületajad ja küsitleti neist iga viiendat.

Narva maantee sõidukite piiriületuskohas küsitleti passikontrolli ootejärjekorras välismaa numbrimärgiga sõidukites olnud reisijaid ja bussireisijaid. Sõiduautos küsitleti ühte, ekskursioonibussis kõige rohkem nelja reisijat. Sõidukeid ei loendatud.

Koidula ja Luhamaa

Koidula ja Luhamaa piiriületuspunktis loendati etteantud ajavahemiku jooksul kõik piiriületajad ning küsitleti neist iga viiendat.

Tartu

Tartu AHHA teaduskeskuses külastajaid ei loendatud ning neid küsitleti ilma loendussammuta. Küsitleja pöördus enda väljavalitud inimeste poole, et intervjuerida neid mitteresidente, kes kavatsesid samal päeval Eestist edasi minna Lähti.

Valga

Suvel loendati etteantud ajavahemikul kõik Eestist välja minevad Eesti ja välismaa numbrimärgiga sõidua autod Valga endise piiriületuskoha läheduses Valga-Uulu maanteel ja Valga linnas Riia tänaval riigipiiri läheduses. Samal ajal loendati ja küsitleti etteantud sammuga jalakäijaid Riia tänaval. Sügishooajal olnud talviste ilmastikuolude tõttu loobuti Riia tänaval loendamisest ja küsitlemisest.

Bensiinijaamas ja Rimi kaubanduskeskuse parklas küsitleti mõlemal ajavahemikul välismaa numbrimärgiga sõidukites olnud reisijaid, kes plaanisid küsitluspäeval Eestist edasi Lähti minna.

Ikla

Nii suvel kui ka sügisel loendati Ikla endises piiripunktis Eesti ja välismaa numbrimärgiga sõidukeid ning küsitleti reisijaid välismaa numbrimärgiga sõidukites, mis sisenesid Eesti poolt Ikla kantiini parklasse. Küsitleti ka piiripunkti läheduses olevas bensiinjaama parklas.

Pärnumaa

Suvel küsitleti Pärnumaal Lottemaa teemapargis. Küsitlaja pöördus enda väljavalitud külastaja poole teemapargi külastuse lõpus.

Mõlemal hooajal küsitleti kolmes spaahotellis: Estonias, Tervise Paradiisis ja selle veekeskuses ning hotellis Strand. Hotellide valikul lähtuti 2015. aasta novembri ja detsembri majutusstatistikast, mille järgi peatus neis hotellides enamik Pärnu majutusasutusi külastanud Läti elanikest. Hotellikülastajaid küsitleti fuajees hotellist lahkumisel. Küsitlaja pöördus enda väljavalitud inimese poole.

Nii suvel kui ka sügisel tegi küsitlaja enne intervjuerima asumist paari lisaküsimusega kindlaks, et küsitletav on mitteresident ja lahkeb Eestist samal päeval Eesti-Läti piiri ületades.

Küsitlustulemuste imputeerimine

Andmete analüüsimise hõlbustamiseks ja selleks, et kogutud üksikandmeid saaks laialdasemalt kasutada, imputeeriti andmetöötlusel olulisemate tunnuste puuduvad väärtused. Imputeerimiseks kasutati mitut meetodit olenevalt uuritavast tunnusest. Kaks peamist meetodit olid *hot-deck*-imputeerimine ja üldistatud regressioonimudelil põhinev imputeerimine. Tabel 2 annab ülevaate tunnustest, mille puhul imputeerimist rakendati, ja imputeerimise mahust.

Tabel 2. Imputeerimise määr

Tunnus	Puuduvad väärtused	Imputeerimise määr, %
Alaline elukoht	4	0,0
Peamine Eesti-reisi eesmärk	129	1,3
Kulutused – majutus (jah/ei)	101	1,5
Kulutused – majutus (summa eurodes)	1 000	24,1
Kulutused – toidlustus (jah/ei)	148	1,6
Kulutused – toidlustus (summa eurodes)	1 768	23,8
Kulutused – transport Eestis (jah/ei)	237	2,8
Kulutused – transport Eestis (summa eurodes)	972	20,3
Kulutused – meelelahutus ja vaba aeg (jah/ei)	277	3,0
Kulutused – meelelahutus ja vaba aeg (summa eurodes)	936	30,4
Kulutused – tervishoiuteenused (jah/ei)	233	2,5
Kulutused – tervishoiuteenused (summa eurodes)	81	32,0
Kulutused – muud teenused (jah/ei)	244	2,6
Kulutused – muud teenused (summa eurodes)	337	32,7
Kulutused – kaubad (jah/ei)	137	1,5
Kulutused – kaubad (summa eurodes)	1 272	17,3
Kulutusi teinud inimeste arv	285	3,1
Ööbimiste arv	27	0,4
Alla 15-aastaste lastega reisimine	107	1,1
Ööde arv ööbimiskohas	266	3,9

Küsitlustulemuste kaalumise

Tegemist on valikuuringuga, mistõttu ei saa selle tulemuste põhjal teha üldistusi kõikide Eesti väliskülastajate kohta, kes uuringu toimumise ajal Eestist lahkusid. Küsitlustulemuste laiendamiseks väliskülastajate üldkogumile arutati igale vastajale kaalud. Kaalude arvutamisel oli esimeseks sammuks hinnata väliskülastajate üldkogumit igas küsitluspunktis. Üldkogumi suuruse hindamiseks oli kaks võimalust: kasutada väliseid andmeallikaid või hinnata üldkogumit uuringu käigus mõõdetud näitajate abil. Välise andmeallika puhul oli enamasti probleemiks, et reisijate arv hõlmas peale väliskülastajate ka Eesti residente. Seega oli välise andmeallika tulemit vaja täpsustada, kasutades uuringu käigus laekunud andmeid.

Välis andmeallikat oli võimalik kasutada järgmiste küsitluskohtade puhul:

- Tallinna sadama laevareisijate arv;
- Tallinna lennujaama lennureisijate arv;
- Tallinnast lähtuvate rahvusvaheliste rongide sõiduplaan ja andmed sõitjate kohta;
- Tallinna bussijaama rahvusvaheliste bussiliinide sõiduplaan;
- piiriületusjärjekordade andmed Narva, Koidula ja Luhamaa piiripunktide kohta GoSwifti süsteemis;

- piiriüetuste kuustatistika Eesti piiripunktides;
- maanteeloendurite andmed küsitluskohtade lähedal – Paju (Valga lähedal) ja Ikla.

Kui välisallikaid ei olnud võimalik kasutada, tuli piirduda uuringust saadud loendusandmetega, mida laiendati, kasutades küsitluspunktis tehtud küsitluse/loenduse aja ja uuringu koguaaja suhet. Väliskülastajate osatähtsuse hindamiseks reisijate koguhulgas oli vaja kasutada uuringu andmeid. Selleks kasutati täidetud ankeetide arvu, mittevastanute arvu ja mittevastamise põhjust (Eesti resident). Väliskülastajate osatähtsuse p_k hinnang küsitluskohas k saadi järgmiselt:

$$p_k = \frac{\text{vastanute arv}}{\text{vastanute arv} + \text{Eesti residentide arv mittevastanute hulgas}}$$

Ülaltoodud eeskirja saab kasutada üksnes juhul, kui küsitletavate valik oli juhuslik (sammloendus).

Väliskülastajate osatähtsuse p_k abil hinnati väliskülastajate arvu küsitluskohas, kui välisest andmeallikast oli teada reisijate koguarv või kui see oli hinnatud loendusandmete abil:

väliskülastajate arvu hinnang = p_k x reisijate koguarvu hinnang.

Viimase sammuna arvutati küsitluskoha kaal w_k järgmiselt:

$$w_k = \frac{\text{väliskülastajate koguarvu hinnang}}{\text{vastanute arv}}$$

Valga ja Tartu AHHA keskuse kaalude arvutamiseks kasutati Valga piiripunktides hinnatud väliskülastajate arvu hinnangut ja Pärnumaal Ikla piiripunkti väliskülastajate arvu hinnangut.

Kokkuvõte

Eestisse tulevad väliskülastajad kõige enam puhkust veetma. Suvel on valdavalt ülekaalus puhkusereisijad, sügisel aga on suvega võrreldes märgatavalt suurem osatähtsus ostu- ja tööreisijatel.

Kõige enam külastavad Eestit lähiriikide elanikud, kellest omakorda enamik on Eestis ka varem käinud. Vähem tuleb siia väliskülastajaid kaugemal asuvatest riikidest. Seega võiks mõelda, kuidas Eestit kui turismi piirkonda ka kaugemates riikides populariseerida.

Eestis külastatakse kõige enam Tallinna, mille külastatavus on 2015. aastaga võrreldes kasvanud. Seega on endiselt olulisel kohal teiste Eestis asuvate paikade tutvustus ja reklaam, et ka seal külastatavus suureneks. Veidi alla kolmandiku reisijatest käis peale Eesti ka mõnes teises välisriigis, milleks üldjuhul oli mõni Eesti lähiriik.

Eesti arhitektuuri ja miljööga tutvumine on üks peamisi tegevusi, mida väliskülastajad siin ette võtavad. Tänu rohketele metsadele ja rohealadele tuntakse suurt huvi ka looduses viibimise vastu.